

Bevroren zoogdieren

De winter is de periode waarin een groot deel van de zoogdieren in rust is. Egels en vleermuizen houden een winterslaap, dassen komen nauwelijks hun hol uit, de muizen kruipen dicht op elkaar. Alleen het zoogdier mens vertoont dan een opvallende activiteit. Die kruipt onder de grond, loopt langs vaste trajecten of speurt de boomkruinen af. Hij/zij telt zoogdieren. In sommige gebieden, zoals in de groeves van Limburg, doet zij/hij dit al vele jaren achtereen. Door de resultaten van al die tellingen naast elkaar te zetten ontstaat een beeld van de aantalsontwikkelingen van de diverse soorten en wordt, vooral de laatste jaren, duidelijk of het natuurbeleid wel het gewenste effect heeft op onze zoogdierpopulaties. Op **13 april 1996** wordt door de VZZ een themadag gewijd aan deze wintertellingen. De tellers van het eerste uur zullen aan de hand van dialezingen uitleggen waar-

VERENIGINGS NIEUWS

om ze de kou trotseerden. De themadag begint om 11.30 uur en eindigt om 16.00 uur.

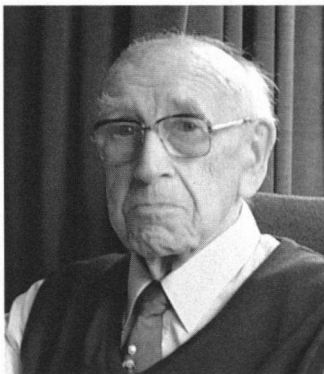
Aan de lezingen gaat de Algemene Ledenvergadering van de VZZ vooraf. De leden hebben de stukken voor het huishoudelijke gedeelte reeds ontvangen. De lezingen en de ALV vinden plaats in Zalencentrum Trianon, Oudegracht 252, Utrecht. Trianon ligt op 15 minuten lopen van het Centraal Station van Utrecht; neem via het Godebaldkwartier de uitgang Moreelse Park van Hoog-Catharijne, en sla onderaan de roltrap linksaf, loop richting Domtoren, vlak voor de Dom (direkt over het water) rechtsaf; dan nog even recht door lopen.

Programma

- 9.30 Ontvangst
- 10.00 Algemene Ledenvergadering VZZ
- 11.30 Thee/koffie
- 11.50 Dialezingen 'Wintertellingen' (met ergens een lunchpauze)
 - Waarom de kou trotseren? Rombout de Wijs
 - Wintertellingen; hoe doe je dat? Zomer Bruijn
 - De dagactieve zoogdieren Theo Verstraal
 - Het tellen van eekhoornnesten Oswald Remery
 - Tijdreeksen; 'twintig' jaar tellen van vleermuizen Peter Lina
- 15.45 Afsluiting en napraten
- 16.00 In het verwarmde openbaar vervoer weer naar huis

Op 17 februari stierf op 91-jarige leeftijd Arie Scheygrond. Hij was een van de oprichters van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, en decennialang, als secretaris, de drijvende kracht ervan. Zijn interesse in de zoogdieren kreeg concrete vorm toen hij kort voor de oorlog, samen met Dr. M.A. IJsseling, begon aan de voorbereiding voor het boek 'De Zoogdieren van Nederland'. Voor dat doel legde hij contact met vele 'zoogdierkundigen', en dat bracht hem op het idee hen bij elkaar te brengen in een vereniging. Het lijvige boekwerk verscheen in twee delen nog tijdens de oorlog, maar de vereniging werd uiteindelijk pas in 1952 opgericht. Meer dan twintig jaar lang was Arie secretaris van de vereniging en tevens redakteur van het mededelingenblad, dat vanaf 1959 'Lutra' ging heten. In 1975

In memoriam Arie Scheygrond

legde hij zijn functie neer, waarbij hij tot erelid werd benoemd; wel bleef hij nog een tijdlang actief in de redactie van Lutra.

De vereniging stelde in 1992 de 'Dr.A.Scheygrond-prijs' in, die af en toe uitgereikt wordt aan leden die zich buitenge-

woon verdienstelijk hebben gemaakt. Geheel in de traditie van de VZZ wordt daarbij een beeldje uitgereikt dat een otter voorstelt. De otter, die nu nog steeds het symbool van de VZZ is, stond voor het eerst op de kaft van 'De Zoogdieren van Nederland' en sierde als gevelsteen het huis van Arie Scheygrond. Bij de eerste uitreiking was Arie aanwezig; het was tevens de laatste vergadering van de VZZ die hij bezocht. Met Arie Scheygrond verliest de VZZ de laatst overgebleven oprichter en een erelid.

Jaap Mulder

In Zoogdier 2(3):25-27 (1991) verscheen een interview met de toen 86-jarige Arie Scheygrond. Zelf schreef hij over de geschiedenis van de VZZ in Lutra 31:153-161 (1988). Een uitgebreider In Memoriam verschijnt in Lutra.

Zoogdierenwerkgroep JNM-Nederland

Stilte Donker. Vaak lijkt het uitgestorven, terwijl er zoveel gebeurt om je heen. Zet je je batdetector (een apparaat om vleermuizen te horen) aan, komt er een wereld tevoorschijn die anders aan je oren voorbijgaat. Kleine zoogdieren duiken tevoorschijn uit de geplaatste vallen en prenten in modder en sneeuw verraden de nachtelijke activiteiten van de onhoorbare

De Zoogdierenwerkgroep (ZWG) is een van de werkgroepen van de nederlandse Jeugdbond voor Natuur- en Milieustudie (JNM), bedoeld voor jongeren tussen 12 en 25 jaar. Binnen de vlaamse JNM is ook een zoogdierenwerkgroep actief. Zie daarvoor Zoogdier 5(4), pagina 40.

Kennis maken met de ZWG
Zoogdieren zijn boeiend en spannend. Vaak weten we nog weinig over de verschillende soorten. Er valt dus nog veel te ontdekken en uit te zoeken in de zoogdierenwereld. Natuurlijk houden we ons daar veel mee bezig. Zo organiseert de ZWG in heel Nederland kampen, van korte weekenden tot zomerkampen die tien dagen duren. Tijdens de kampen wordt uitgezocht welke zoogdiersoorten in een bepaald gebied leven en krijgen de deelnemers de mogelijkheid meer te weten te komen over de verschillende soorten zoogdieren en de eisen die zij aan

hun leefgebied stellen.

Door middel van excursies willen we de deelnemers, op een gezellige manier, kennis laten maken met zoogdieren. Dit kan op vele manieren. 's Nachts op pad met een batdetector, waarmee je de verschillende soorten vleermuizen kunt determineren aan de hand van hun sonar, het ultrasone geluid dat ze produceren om zich te oriënteren tijdens het vliegen. Ook doen we onderzoek naar muizen met behulp van zogenaamde live-traps en door naar sporen te zoeken. Prenten in de modder of de sneeuw, holen, haren, uitwerpselen, vraatsporen enzovoort, verraden de aanwezigheid van zoogdieren en wat zij 's nachts hebben gedaan. Ook verzamelen we de braakballen van uilen, waarin de schedelresten van kleine zoogdieren te vinden zijn. Door het uitpluizen van de braakballen en het determineren van de schedelresten leren we wat meer over de zoogdieren die in een gebied leven.

Als we naar een gebied gaan hebben we altijd een duidelijk doel voor ogen: een onderzoek uitvoeren. Dat wil niet zeggen dat we niets vertellen over zoogdieren. Integendeel, tij-

dens de kampen zijn er ook (dia)lezingen en tijdens de excursies geven we uitleg over de fascinerende dieren die we tegenkomen. Ook geven we twee blaadjes uit, 'De Bosmuis' en 'De Grote Bosmuis'. In De Bosmuis staan verslagen van de kampen en in De Grote Bosmuis staan aankondigingen van de activiteiten van de ZWG en nieuwtjes uit de zoogdierenwereld. De Bosmuis verschijnt ongeveer één keer per jaar, De Grote Bosmuis 4 tot 5 keer.

Onze activiteiten in 1996

In de agenda van deze Zoogdier staat een aantal activiteiten die de ZWG-JNM dit voorjaar organiseert. Het eerstkomende kamp vindt plaats in het weekend van 5 tot 8 april en richt zich op de sporen van zoogdieren. Jullie worden van harte uitgenodigd om hieraan mee te doen. Bel dan even naar mij om je op te geven.

Lid worden

Iedereen tussen de 12 en 25 jaar kan lid worden van de ZWG-JNM. Het lidmaatschap kost f 7,50 (BF 150) per jaar. Naast deelname aan de eerder genoemde activiteiten krijg je hiervoor ook De Bosmuis en De Grote Bosmuis. Als je lid wilt worden moet je even de telefoon pakken en naar mij bellen. Tot gauw.

Marco Bikker, tel. 0297-532974 (NL).

Sporenweekend Veldwerkgroep

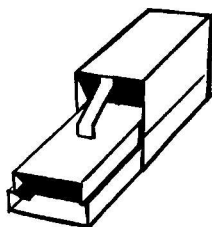
Van 19 tot 21 april 1996 organiseert de Veldwerkgroep van de VZZ een lang weekend met als thema *diersporen*. Vraatresten, uitwerpselen, haren, pootafdrukken, hollen, etc. geven een goede indicatie over de aanwezigheid van zoogdieren in een gebied. Soms is het ook mogelijk om aan de hand van deze sporen vast te stellen om welke soorten het gaat. Op het kamp zal, na een inleidende dialoog

door Annemarie van Diepenbeek, tijdens excursies de determinatie van sporen in praktijk gebracht worden. Tegelijkertijd wordt zo een 'inventarisatie op basis van sporen' uitgevoerd.

Het kamp zal plaatsvinden op Oostvoorne, dat gezien haar zoogdierrijkdom en mooie, afwisselende landschap, voor succes garant staat. Gekampeerd wordt in een bunker

middenin het duingebied. De kosten zijn nog niet bekend, maar zullen waarschijnlijk f 25,- tot f 30,- (BF 500 tot 600) per persoon bedragen. Ook niet leden zijn van harte welkom; het maximumaantal deelnemers is echter zo'n 20 personen.

Voor meer informatie kan contact worden opgenomen met *Paul van Oostveen*, tel: 050-3131530 (NL).

Live traps

Via de Veldwerkgroep van de VZZ zijn muizenvallen van het type Longworth te huur. De verhuurprijs bedraagt 10 cent per val per nacht. Voor VZZ-leden zijn de vallen gratis te leen. Voor meer informatie kunt u terecht bij Floor van der Vliet, Spaarndammerstraat 660, 1013 TJ Amsterdam, tel: 020-6828216 (NL).

Deskundigen gezocht

Het secretariaat van de VZZ wordt regelmatig benaderd met allerlei vragen op het gebied van zoogdieren en zoogdierbescherming. Op zich is dat een verheugend verschijnsel. Tot op heden wordt er voor de kennis over zoogdieren teruggevallen op een klein aantal VZZ-leden. Maar de VZZ beschikt

over een veel groter potentieel aan deskundigen; wellicht bent u daar één van. Deze deskundigheid willen we graag mobiliseren.

Ook u kunt bijdragen aan de aandacht die er momenteel in de samenleving is voor zoogdieren en hun bescherming.

Wanneer het bij het secretariaat bekend is waarvoor zij u kunnen benaderen, dan kan de VZZ adequater reageren op vragen vanuit de samenleving. De Werkgroep Voorlichting van de VZZ verzoekt iedereen die specifieke kennis heeft over bepaalde zoogdiersoorten of onderwerpen, maar ook specifieke vaardigheden (bijv. ervaring met het adviseren van terreinbeheerders en gemeentebestuurders, of het maken van tentoonstellingen, tekeningen, foto's e.d.) dit door te geven aan het *Secretariaat van de VZZ, t.a.v. Werkgroep Voorlichting, Emmalaan 41, 3581 HP Utrecht*.

Publikaties

Zoals ook uit dit nummer van *Zoogdier* blijkt wordt er in Nederland en België veel onderzoek gedaan aan zoogdieren. De resultaten van dit onderzoek worden meestal gepubliceerd in rapporten die ergens in kasten komen te staan en veelal onbereikbaar zijn voor belangstellenden. Onder deze belangstellenden bevinden zich de secretariaatsmedewerkers van de VZZ en de mensen die aan het project Zoogdiermonitoring werken. Om op de hoogte te blijven van de publikaties, onderzoeksverslagen etc. die verschijnen verzoeken we u een exemplaar naar het Secretariaat van de VZZ te zenden. De publikaties worden dan besproken in de rubriek 'Boekbesprekingen' van *Zoogdier* of *Lutra* en/of opgenomen in de bibliotheek van de VZZ. Ook boeken over zoogdieren, hun verspreiding, ecologie of beheer zijn van harte welkom. Het mogen ook oude exemplaren zijn.

Vleermuizenmiddag

Op zaterdag 20 april organiseert de Vleermuizenwerkgroep van Natuurreservaten een middag, gewijd aan het vleermuisonderzoek. Plaats van bijeenkomst is het Auditorium van het Rijksuniversitair Centrum Antwerpen, Groenborgerlaan 171. De toegang is vrij.

Programma:

- 13.30 Het belang van het ijskelderbeheer in West-Vlaanderen - Johan Duyck
- 14.00 Alles wat U over bat-detectors zou weten - Geert Troch
- 15.00 Vleermuizen in het landschap - Kees Kapteyn
- 15.30 Voorstelling aanpak soortenbeschermingsplan voor vleermuizen - Sven Verkem & Ron Verhaegen
- 16.00 Afsluiting met diversen en prachtige dia's van de 'huisfotografen'.

Inlichtingen: Alex Lefevre, 014-516201 (B).

De VZZ-winkel

De poster die bij het thema-nummer (Rode lijst-zoogdieren) van Zoogdier, nummer 3 van 1995, zat is ook los verkrijgbaar. U kunt hem, net als alle andere artikelen, bij het Secretariaat van de VZZ in Utrecht ophalen of laten toesturen.

Hieronder volgt een prijslijst. De eerstgenoemde prijs geldt voor toezending per post. Het bedrag tussen haakjes is de prijs op stands en afgehaald op het kantoor van de VZZ. Bestellen kan door overmaking van het eerste bedrag op rekening 203737 van de Postbank (Nederland) of op rekening 000-1486269-35 van de Postchecks (België), onder vermelding van de titel.

Enkele titels

- Marterpassen IV, Nieuwsbrief 1995, WBN-VZZ, 1996.* Prijs f 20,- (f 15,-) of BF 400 (BF 300). **Nieuw**
- Aantalsontwikkeling van bevers in het Nationaal Park De*

Biesbosch, V. Dijkstra, 1996. Prijs f 11,- (8,-) of BF 220 (BF 160). **Nieuw**

Kleine marters in de polder, N. Jonker & J.L. Mulder, 1994, 25 pp. Prijs f 7,50 (f 5,-) of BF 150 (BF 100) voor leden, f 10,- (f 7,50) of BF 200 (BF 150) voor niet-leden.

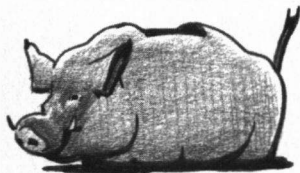
Poster 'Bedreigde zoogdieren van Vlaanderen en Nederland' met kleurenfoto's van diverse fotografen. Prijs f 7,50 (f 5,-) of BF 150 (BF 100) **Nieuw**

Bouwplaat dwergvleermuis Prijs f 5,- (f 2,50) of BF 100 (BF 50).

Basisrapport Rode Lijst van de Nederlandse zoogdieren, H. Hollander & P. v.d. Reest, 1994, 96 pp. Prijs f 10,- (f 5,-) of BF 200 (BF 100).

Giften, erfstellingen en legaten

De VZZ is een instelling die zich inzet voor het algemeen belang. Dit heeft positieve gevolgen voor het krijgen van giften, erfstellingen en legaten. Onder bepaalde omstandig-

heden zijn giften in Nederland (niet in België) aftrekbaar van de belasting. Voor de VZZ zijn giften tot f 7272 (BF 145.000) vrij van schenkingsrecht. Over hogere bedragen wordt 11% belasting geheven. Giften kunnen worden overgemaakt op rekening 203737 van de Postbank (Nederland) of op rekening 000-1486269-35 van de Postchecks (België).

Het is ook mogelijk om de VZZ te steunen door middel van nalatenschappen en legaten. Voor nadere informatie hierover kunt u terecht bij uw notaris.